

30 ár við symfoniorkestri

24. oktober 2013

“Et sådant orkester vil forhåbentlig tilføre den færøske nations særprægede kultur yderligere værdier”. Soleiðis stóð at lesa í fyrstu konsertskránni hjá orkestrinum. Við hesari vón varð Føroya Symfoniorkestur sett á stovn fyri 30 árum síðani. At vónin varð til veruleika og mentunarlívið og serliga tónleikalívið í Føroyum er blivið ríkari við orkestrinum er ivaleyst. Sunnukvøldið 20. oktober hevði Føroya Symfoniorkestur 30 ára stovningarkonsert.

Leif Hansen

Í sambandi við, at orkestrið í ár skuldi halda eina hátíðarkonsert setti Sunleif Rasmussen sær fyri, at ogna orkestrinum eitt nýskrivað verk. “Veitsla” var heitið á verkinum- tí, sum Sunleif segði tá hann presenteraði verkið, so var hesin konsertdagurin ein veitsludagur. Verkið er frá tónasmiðinum væl lagt úr hondum. Sunleif hevur gott hegni til tað annars so sera torføra listarliga handverk at orkestrera tónleik. Áhoyrarin fekk veruliga at hoyra hvussu nógv ljóð-, klang- og styrkismøguleikar eitt symfoniorkestur hevur. Sunleif gav við verkinum tónleikarunum musikalskar avbjóðingar á hvørjum ljóðføri sær, men so sanniliga eisini avbjóðingar sum orkestur. Hóast avbjóðingarnar, var tað ein sonn fragd at hoyra hvussu væl orkestrið spældi nýggja verkið. At verkið inniheldur tónleikaligar dygdir útyvir at verða gott tónlistaligt handverk er einki at ivast í. Ynskiligt hevði tó verið, um “Veitsla” varð sett á skrána aftur til komandi nýggjárskonsert í januar. Á júst einari nýggjárskonsert, við sínum festligu og stuttligu kørmum hevði verkið komið til sín veruliga rætt og ikki fallið nakað uttanfyri, sum eg tó haldi at tað gjørði á hesari heystkonsert, hvat stíli og tónleikaslagið viðvíkur.

Tjajkovskij er eitt av kendastu tónaskøldunum úr romantiska tíðarskeiðnum og harvið eitt tað týðningarmiklasta tónaskaldið í russisku tónleikasøguni. Nakað misvísandi verður Tjajkovskij vanliga settur í bás saman við teimum vesturevropæisku-orienteraðu konservatoriuútbúgnu russisku tónaskøldunum, mótvegis teimum meira tjóðskaparliga orienteraðu tónaskøldunum, serliga “Teir fimm” (Balakirev, Cui, Borodin, Mussorgskij og Rimskij-Korsakov). Væl hevði Tjajkovskij útbúgving av konservatorinum í heimbýnum, Skt. Pætursborg eins og hann var ávirkaður av vesturlendskum tónaskøldum, men hann fann sær sum “Teir fimm”, eisini íblástur í russiskari folkloru til sín tónleik. Somuleiðis standa romantisku russisku tónaskøldini og harvið eisini Tjajkovskij á tí nationala tónleikaliga grundvølli, ið tónaskaldið Mikhail Glinka grundlegði. Symfoniorkestrið spældi forestin eitt verk hjá Glinka á síðstu heystkonsertini. Klaverkonsertin nr. 1 í Bb-dur hjá Tjajkovskij er uttan iva tann kendasta virtuoskonsert úr romantiska tíðarskeiðnum og kanska tann kendasta klaverkonsertin yvirhøvur. Tí er tað við áræði og stórum sjálvsálitið, tá Føroya Symfoniorkestur setur sær fyri, ikki bara at framføra konsertina í Føroyum, men eisini hevur hana á skrá vestur um hav til Íslands.

Solistur á klaver var russiski pianisturin Pavel Raykerus, sum til dagligt undirvísir á konservatorinum í Skt. Pætursborg, umframt at verða gestasolistur kring heimin. Eftir at eg hevði hoyrt hann á frálíkari konsert í Mentunarhúsinum í Fuglafirði kvøldið fyri, var eg spentur at hoyra hann royna seg við klaverkonsertini hjá landsmanninum Tjajkovskij. Eftir konsertina má eg ásanna at júst hansara klaverspæl og samanspæl við orkestrið gjørdu at Heystkonsertin 2013 hjá

Symfoniorkestrinum í mínum hugaheimi fer standa eftir sum ein av teimum stóru tónleikaligu upplivingum í 30 ára gamla konsertsalinum. Samanspælið millum solist og orkestur gekk væl tó at onkur kiks vóru her og har. Tó tóktist orkestrið at hava gott tak á teimum melodisku frasunum ella lyriska dáminum, sum í tónleikinum hjá Tjajkovskij er so centralt. Eisini dámdi mær væl tann musikalitet, sum dirigenturin, Bernarður Wilkinson, áhaldandi veitir framfærslunum hjá orkestrinum og sum skein týðiliga ígjøgnum í júst hesari framfærsluni.

Eftir líftlan steðg var síðsta verkið "Enigma Variations" hjá Edward Elgar á skránni. Hetta verkið var stóra gjøgnumbrotið hjá Elgar og verður enn í dag nógv spælt kring heimin. Hóast at mær dámdi framfærsluna, sum hekk væl saman t.d. við dymaniskari variatión og neyvleika, so sat eg eftir við kensluni av at konsertin náddi sínum klimaxi fyri steðgin við klaverkonsertini. Yndisligu variatióninar hjá Elgar komu stutt sagt at standa í skugganum av virtuosu konsertina hjá Tjajkovskij, og serliga av framúr góða klaverspælinum hjá Raykerus. Ein loysn hevði verið at klaverkonsertin og Enigma høvdu býtt pláss og harvið kanska "Veitsla" hjá Sunleifi staðið enn sterkari í minninum á áhoyrarnum.

At leggja konsertskrá til rættis er als ikki nøkur lætt uppgáva og helst eitt størri puslispæl at fáa at liggja. Nýskrivaða verkið hjá Sunleifi Rasmussen hevði, sum áður nevnt, uttan iva hóskað tónleikaliga betur á einari nýggjárskonsert. At tað innan stíl eisini fellur uttanfyri Tjajkovskij og Elgar er sjálvsagt, men hinvegin so gevur tað góða meining, at hava eitt upprunaverk, skrivað av fremsta tónaskaldi føroyinga við í skjáttuni vestur um hav til Íslands.

Aftur í ár hevur orðaskifti verið um framtíðarváninar hjá orkestrinum. Fíggjarliga er orkestrið skorið inn á bein og hevur tíverri verið tað øll 30 árin. Føroya Symfoniorkestur er við tíðini broytt frá at verða eitt áhugatónleikaraorkestur til í stóran mun at verða eitt orkestur, mannað við yrkistónleikarum. Fyri okkum áhoyrarar merkir tað, at vit fáa móguleika fyri at hoyra tónleik á høgum støði og kunnu hoyra tónleik, sum orkestrið áður ikki hevði hættað sær undir. Formaðurin í orkestrinum segði enntá í útvarpssamrøðu herfyri at "orkestrið nú klárar at spæla alt" (allan tónleik fyri symfoniorkestur LH.). Eg skal ikki taka dagar ímillum, hvørt hann hevur rætt í hesum ella ei, men heldur harmast um, at tað í nógv størri mun er talan um, hvat orkestrið hevur ráð til at framfæra og ikki. Hvussu nógvar konsertir eitt slíkt orkestur skal hava árliga fyri at varðveita ein kontinuitet og at orkestrið áhaldandi kann verða samanspælt veit eg ikki. Men heilt víst er at tær 5-6 konsertinar árliga er eitt minstamark. Skal støðið áhaldandi hækka, er umráðandi at tónleikarnir fáa høvi at spæla sum mest saman.

Hóast fíggjarlig trong kor, so bera heystkonsertirnar í fjør og tann sunnudagin boð um at strembað verður eftir at spennast tónleikaliga bogan á tamb. Í fjør settu tey sær fyri at framfæra m.a. 1.symfoni hjá Sibelius og í ár m.a. klaverkonsertina hjá Tjajkovskij. Havandi hetta í huga so er einki at ivast í, at vónin hjá teimum, sum lögdu lunnar undir orkestrið fyri 30 árum síðani, higartil hevur borið væl og virðiliga á mál. Symfoniorkestrið er í dag, sum tað eisini eigur at vera, krúnan á klassiska tónleikalívinum í Føroyum. Orkestrið og tað støðið, sum tað í dag er á, er eitt úrslit av miðvísamum arbeiði í musikkúlanum, vælvild frá tónleikarum í Føroyum og uttanlands,

einari hartarbeiðandi orkesturleiðslu og ikki minst einum dugnaligum dirigenti. Verður sama
arbeiði lagt í orkestrið í árunum, sum koma, er einki at ivast í at orkestrið áhaldandi fer at *“tilføre
den færøske nations særprægede kultur yderligere værdier”*.